

Кудряшов Р.О.,
аспірант
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро

КОНЦЕПТУАЛЬНА ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

У сучасному світі, де Україна стикається з численними викликами та загрозами, як внутрішніми, так і зовнішніми, виникає гостра потреба в системному підході до взаємодії між державою та громадянським суспільством. Таку взаємодію неможливо забезпечити спонтанно або хаотично – для її ефективності потрібна чітка та структурована основа, яку, на наш погляд забезпечить Концептуальна інституційна модель взаємодії громадянського суспільства та держави у контексті захисту національних інтересів України (далі Концептуальна модель).

Уявімо державу як міцний корабель, що прокладає курс у бурхливому морі глобальних змін та геополітичних конфліктів. Але без екіпажу, яким є активне громадянське суспільство, цей корабель не зможе ані долати шторми, ані досягти бажаних берегів. Для того щоб цей екіпаж діяв скоординовано, а всі ресурси використовувалися на благо країни, потрібен чіткий план – інституційна модель, що забезпечить взаємну довіру, ефективну комунікацію та узгодженість дій між державними інститутами та громадянськими ініціативами.

Захист національних інтересів України передбачає не лише оборону кордонів чи боротьбу з корупцією. Це також питання культурної ідентичності, соціальної справедливості, економічного розвитку та забезпечення прав і свобод громадян. Лише об'єднані зусилля держави та громадян можуть створити таку систему, де кожен голос буде почутий, а кожне рішення – обґрунтованим і прозорим. Тому розробка та впровадження Концептуальної моделі взаємодії держави та громадянського суспільства допоможе вирішити низку таких важливих й життєво необхідних для країни завдань як:

- ✓ визначити чіткі ролі та обов'язки кожної сторони для уникнення конфліктів інтересів;
- ✓ налагодити ефективні механізми діалогу та обміну інформацією між державою і громадянами;
- ✓ зміцнити демократичні цінності та сприяти підвищенню довіри громадян до державних інституцій;
- ✓ швидко реагувати на виклики, що загрожують національній безпеці та суверенітету України.

Таким чином, побудова такої моделі є не лише необхідністю, а й запорукою стабільного розвитку, де держава й громадянське суспільство стають надійними партнерами у спільній справі захисту та процвітання України. Ця модель враховує ключові компоненти та принципи, які забезпечують ефективну взаємодію громадянського суспільства і державних інституцій для захисту національних інтересів. Вона побудована на основі принципів співпраці, підзвітності, прозорості та взаємної підтримки.

Метою Концептуальної моделі є створення ефективної платформи для взаємодії держави і громадянського суспільства в контексті: захисту національних інтересів та забезпечення національної безпеки; підвищення соціальної згуртованості та громадської активності; формування довіри між громадянським суспільством і державними структурами; розвитку механізмів підтримки і співпраці з ключовими громадянськими ініціативами, зокрема волонтерськими, молодіжними, ветеранськими та фанатськими організаціями.

При розробці та реалізації даної моделі необхідно враховувати її структуру, механізми та принципи, що в поєднанні створюють певний каркас до якого входять такі основні структурні елементи моделі як:

1. Інституційні суб'єкти взаємодії, які, у свою чергу, доцільно згрупувати за такими впливовими й зацікавленими групами:

- *державні інституції*, а саме органи державної влади, зокрема Міністерство оборони, Міністерство внутрішніх справ, органи місцевого самоврядування та інші структури, відповідальні за національну безпеку;

- *громадянське суспільство* – неурядові організації (НУО), волонтерські рухи, ветеранські організації, неформальні молодіжні течії, фанатські об'єднання, профспілки, благодійні фонди;

- *інститути партнерства*, що представлені у суспільства через спільні ради, комітети, платформи діалогу, які забезпечують постійну комунікацію і координацію між державними інституціями та громадянським суспільством.

2. Механізми та форми взаємодії, які доцільно представити як:

- *платформи для діалогу* шляхом створення постійно діючих платформ та рад, де представники громадянського суспільства та держави можуть обговорювати питання національної безпеки, соціальної згуртованості та громадського порядку;

- *залучення громадян до процесу прийняття рішень* через механізми консультативного голосування, громадських обговорень, експертних консультацій та залучення громад до процесів планування і моніторингу виконання рішень;

- *механізми підтримки громадянських ініціатив* де визначне місце займає державна фінансова підтримка, спрощення процедур отримання грантів для НУО, а також створення юридичних і адміністративних умов для ефективної діяльності громадських організацій.

3. Комунікаційні інструменти та інформаційна підтримка, що включає в себе наступні складові:

- *інформаційні заходи та навчання* для проведення державою інформаційних кампаній для підтримки та популяризації активності громадянського суспільства, зокрема в сферах волонтерства, молодіжної політики, ветеранських ініціатив тощо;

- *прозора інформація про державні програми* задля надання громадським організаціям і громадянам доступу до інформації про державні програми у сфері національної безпеки, соціальної згуртованості та громадського порядку;

– *зворотний зв'язок* через регулярні звіти державних органів щодо реалізації державних програм, спрямованих на підтримку громадянського суспільства, що підвищує рівень прозорості та підзвітності.

4. Юридичні та регуляторні рамки, які визначають правові обриси даної моделі та спираються на:

– *законодавче забезпечення співпраці* інституцій та організацій, а також вдосконалення законодавства з метою спрощення реєстрації та діяльності громадських організацій, встановлення чітких прав і обов'язків для громадянських структур у сфері національної безпеки;

– *механізми підзвітності та контролю*, що забезпечують визначення міри відповідальності та підзвітності державних структур у співпраці з громадянським суспільством, а також контроль за реалізацією підтримуваних державою проєктів.

Щоб запропонована нами Концептуальна модель була ефективною вважаю, що вона має спиратися на такі основні принципи як: прозорість і підзвітність; партнерство та взаємодія; орієнтованість на результат; інноваційність та технологічність, а також інклюзивність і доступність.

Загалом Концептуальна модель взаємодії громадянського суспільства та держави сприяє побудові демократичних відносин, де держава є відкритою до співпраці та підзвітною перед громадянами. Реалізація мети, принципів і завдань моделі забезпечує ефективне управління, активну участь громадян у формуванні державної політики та підвищення рівня довіри до державних інституцій.